

LOP pensjonistene i Moss, julemøte 12. desember;

Møte ble i år holdt på Røed gård, i ærverdige hovedhuset fra 1723. I varme klær møtte 18 pensjonister og ble overrasket over hvor varmt og godt det var i lokalet. Det duftet av deilig julemat tilberedt av Hans Torer Mamen.

Det ble tent adventslys og sunget julesanger og Turid leste historien om «Lussi langnatt – årets farligste natt», natten mellom 12. og 13. desember. Etter gammel folketro er det Lussi langnatt at den fryktelige trollkjerringen Lussi og hennes følge herjer ute i mørket. Da skulle man være helt klar med alle juleforberedelser ellers kunne man få se Lussis forvridde ansikt mot vindusruta. Hvis hun ikke kom ned gjennom pipa da. Men hadde man et lys som sto og brente gjennom hele natta, holdt hun seg borte. Det er altså viktig å skille mellom Lussi og den hellige Santa Lucia, en martyr som ble gjort til helgen av den katolske kirke. Hun feires 13. desember og navnet hennes betyr lys.

Dagens foredrag ble holdt av Jonina Vålerhaugen som fortalte om «gamle juleskikker på Island».

Den islandske folketroen var ganske skremmende og handlet om underjordiske og troll. De underjordiske hadde sine boområder og likte ikke å bli forstyrret. Derfor var disse områdene fredet.

Gryla var mor til de islandske julenissene og bodde i Dimmuborgir. Et vulkansk fjell nord på Island. Det var til sammen 72 nissebarn med de styggeste navn som man kunne tenke seg. De 13 siste som foredragsholder kunne navnet på var sønner hun hadde fått med Lappaluda.

Gryla dukket først opp på Island på 1100 tallet. Kanskje kom hun fra Norge. Hvem vet? På den tiden bodde det mange nordmenn på Island, som var dømt fredløse i Norge. Kanskje Gryla var med på lasset.

Gryla var en forferdelig stygg trollkvinne. Hun hadde 15 haler, sies det. Hun hadde en katt som het Jolakøttur. Når julen nærmet seg utstyrte Gryla seg med en stor svart sekk, tok med seg katta ned til bygda. I sekken kom alle ulydige barn som hadde sluntret unna oppgavene sine. Gyda og katta spiste alle de barna som de hadde tatt med seg i sekken. Det var nok ikke greit å vokse opp med en slik overtro, kan vi vel tenke oss.

Den 12. desember ble den første julenissen «Stekkjærstaur» sendt til bygdene for å gjøre ugagn. Han elsket sauemelk og stjal den rett fra sauene. 13. desember kom broren hans «Giljagaur». Han elsket

også melk, men han foretrakk kumelk. 14. desember dukket «Stuvur» opp. Han var den mest kortvokste av brødrene. Han stjal stekepanner. 15. desember kom «Tvørusleikir», som navnet sitt likte han å sleike sleivene. 16. desember kom «Pottasleikir». Potta betyr gryte og han prøvde å få med seg rester i grytene til folk.

17. desember kom «Askjasleikir». Han prøvde å slikke i seg det som var i asken. En ask var en bolle med lokk og hver dag fikk alle på gården porsjonert dagens matrasjon i slike bokser. Dersom de ikke hadde spist opp alt denne dagen, kom han og slikket det i seg. 18. desember kom «Hurdaskellir». Som navnet sier, han slamret og smelte med alle dører. 19. desember var det «Skyrgamur» som kom. Han elsket Skyr. Skyr er en rett som alltid har vært spist på Island. Den kunne enten spises som den var eller spedd med melk eller vann, tilsatt egg og sukker, og om sommeren plukket de bær og rørte i. 20. desember var det «Bjugnakrækir» som dro til bygda. Han hektet ner de nyrøkte pølsene og åt dem. 21. desember kom «Gluggagæir» Han hadde stor glede av å kikke på alle gjennom vinduet. Kanskje var han litt pervers. 22. desember kom «Gattatevur», han snuste ved alle dører. 23. desember kom «Kjøtkrækir», han forsynte seg av de røkte lammelårene som skulle brukes i julen og den 24. desember kom «Kertasnykir». Han prøvde å få tak i alle talglysene.

Da Jonina vokste opp satte barna sko i vinduet og i løpet av natta kom det alltid noe godt i skoen. Men nissen hadde god oversikt over de som ikke hadde vært snill, for de fikk en potet i skoen i stedet for godterier. Det var viktig å være snill og grei for alle visste at nissen lusket rundt og spionerte på barna.

Heldigvis har islendingene blitt mye mer opplyst i dag. Nå vet de at nissen er en rødkledd mann som kommer med gaver til barna, uansett hvordan de har oppført seg.

Da Jonina var barn tentes det alltid lys i huset på julenatten. Det var fordi de underjordiske flyttet da. Strømmen var dyr, men hva gjorde man ikke for å slippe at de underjordiske flyttet inn i huset deres.

Det var riktig spennende å høre om gamle juletradisjoner fra Island. Vi takker Jonina for et meget interessant foredrag.

Til slutt sang vi Deilig er jorden, og ønsket vi hverandre en riktig god jul.

Møteprogram for det neste halvåret er som følger:

Tirsdag 9. januar. Foredragsholder Kirsti Solheim, om samfunnets og våre egne holdninger til alderdommen. Kirsti er psykiatrisk sykepleier, forfatter og har drevet kursvirksomhet i demensomsorg i ca. 40 år.

Tirsdag 12. februar, Mossehistorie med Trine Lise Heilman. Tirsdag 9. april, Fremtidsfullmakt, tirsdag 14. mai, åpent for temaforslag. Tirsdag 11. juni blir det tur. Her ønsker styret forslag fra medlemmene. Alle møtene er på Arena kl. 12 på den andre tirsdagen i måneden.

Ref.

Sonja Rønneberg